

# Europese fietsprojecten van Nederlandse gemeenten

Versie 1

Van: Frans Bekhuis (CROW-Fietsberaad), Koos Louwerse (L&P)

Datum: 6-3-2014

## 1 Samenvatting

Deze notitie is gebaseerd op een themabijeenkomst van het Fietsberaad in het voorjaar 2013 over Europese fietsprojecten waaraan Nederlandse gemeenten hebben deelgenomen.

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de Europese Fietsprojecten waaraan Nederlandse gemeenten deelnamen in de periode 2008-2013 en de kennis, producten en resultaten die dat heeft opgeleverd. Deze projecten werden uitgevoerd met Europese subsidiegelden uit een van de volgende vier EU-programma's: IEE / STEER, INTERREG, CIVITAS, URB-AL.

Europese fietsprojecten kunnen sterk verschillen met gewone Nederlandse projecten. In 3 hoofdstuk komen de kenmerken van Europese fietsprojecten en de leservaringen die zijn opgedaan tijdens het opstarten en uitvoeren van de projecten aan de orde.

De mogelijkheden om de samenwerking op fietsgebied op te zoeken in Europees verband, blijft ook na 2013 bestaan met het nieuwe kaderprogramma Horizon 2020 (zie hoofdstuk 4). Een reden des te meer om aandacht te blijven geven aan nieuwe Europese fietsprojecten waaraan Nederlandse gemeenten deelnemen.

Commentaren, kritieken en aanvullingen uit het praktijk zijn welkom voor een volgende verbeterde versie, bij voorkeur via [www.fietsberaad.nl](http://www.fietsberaad.nl)



## 2 Europese fietsprojecten van Nederlandse gemeenten

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de Europese fietsprojecten waaraan Nederlandse gemeenten hebben deelgenomen in de periode 2008-2013. Eerst wordt een korte omschrijving gegeven van de verschillende Europese programma's waar de fietsprojecten onder vallen. Daarna volgen korte beschrijvingen van de Europese Fietsprojecten waaraan Nederlandse gemeenten deelnamen

### 2.1 De Europese programma's

Voor de projecten in deze notitie is gebruik gemaakt van vier verschillende Europese subsidieprogramma's. De meeste subsidieprogramma's zijn inmiddels afgerond. Voor de toekomst is voor het programma Horizon2020 van belang. Zie hoofdstuk 4.

#### *IEE / STEER*

Binnen het energiebesparingsprogramma IEE (Intelligent Energy Europe) was STEER (Sustainable Energy Efficiency in Transport) het programmaonderdeel voor verkeersprojecten. Naast verkeer had IEE ook een programma voor de gebouwde omgeving (SAVE) en voor alternatieve energiebronnen (ALTENER). Het programma stond open voor alle soorten participanten, waaronder gemeenten. Informatie over het IEE/STEER programma: [http://ec.europa.eu/energy/intelligent/getting-funds/call-for-proposals/index\\_en.html](http://ec.europa.eu/energy/intelligent/getting-funds/call-for-proposals/index_en.html)

In het STEER-programma zijn de volgende Nederlandse steden met hun fietsprojecten actief (geweest): Eindhoven (CARMA), Groningen (CHAMP), Utrecht (GO PEDELEC! en SEGMENT) en Zwolle (MOBILE2020).

#### *INTERREG*

INTERREG was het programma voor grensoverschrijdende samenwerking van decentrale overheden. Het bestond uit drie soorten programma's.

- 4A richtte zich op grensregio's, voor Nederland waren er drie programma's: het Twee-Zeeën programma met samenwerking tussen de kustgebieden van Frankrijk, Groot-Brittannië, België en Nederland; grensgebied Vlaanderen-Nederland en het Nederlands-Duitse grensgebied. Info: [www.grensregio.eu/projecten](http://www.grensregio.eu/projecten);
- 4B richtte zich op samenwerking in grotere regio's: voor Nederland waren dat het programma Noord-West-Europa. Info: [www.nweurope.eu](http://www.nweurope.eu);
- 4C richtte zich niet op specifieke regio's maar bevatte projecten van samenwerkende lokale overheden uit diverse landen. Info: [www.interreg4c.eu](http://www.interreg4c.eu)

INTERREG stond alleen open voor projectvoorstellen van decentrale overheden. In het INTERREG-programma zijn de volgende Nederlandse decentrale overheden met hun fietsprojecten actief geweest.: Dordrecht (ICMA/Wielwijk Fietst), Middelburg (Bike Friendly Cities), Regio Twente (KonRad) en Venlo (E-bike netwerk).

#### *CIVITAS*

CIVITAS is een combinatie van enerzijds een subsidieprogramma en anderzijds een netwerk van steden die elkaar willen helpen bij het ontwikkelen van duurzaam verkeer- en

vervoerbeleid. CIVITAS wil doorgaan met financiering uit Horizon2020. Meer info:

[www.civitas-initiative.org/index.php?id=69](http://www.civitas-initiative.org/index.php?id=69)

Vanuit Nederland is de stad Utrecht deelnemer in het CIVITAS-programma met het project MIMOSA.

#### *URB-AL*

Het doel van het URB-AL programma (Urbal Reginal Aid) was het ontwikkelen van netwerken waarin decentrale overheden uit de Europese Unie kennis uitwisselen met elkaar en met decentrale overheden uit 18 Zuid-Amerikaanse landen, over concrete thema's rond stedelijke ontwikkelingen op een breed gebied: milieu, burgerparticipatie, armoedebestrijding, verkeer&vervoer, veiligheid, stedelijke planning e.d. Meer Informatie:

[http://ec.europa.eu/europeaid/where/latin-america/regional-cooperation/urbal/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/europeaid/where/latin-america/regional-cooperation/urbal/index_en.htm)

Vanuit Nederland was de stad Utrecht deelnemer in het URB-AL programma.

## **2.2 Europese fietsprojecten met deelname Nederlandse gemeenten 2008 -2013**

In deze paragraaf geven we korte beschrijvingen van de Europese Fietsprojecten waaraan Nederlandse gemeenten hebben deelgenomen. Dit gebeurt aan de hand van een vast format, met informatie over het onderwerp, de uitgevoerde activiteiten, de behaalde resultaten, de looptijd, het budget en contactgegevens voor meer informatie.

In totaal gaat het om elf projecten in negen steden. De feitelijke informatie is verkregen door raadpleging van algemene informatie die vindbaar is op internet en door navraag bij de betrokken gemeente. De ingevulde formats zijn voorgelegd aan de betrokken gemeenteambtenaren, van wie de contactgegevens zijn opgenomen, evenals van de geraadpleegde websites.

<b>Project</b>	<i>Dordrecht: ICMA/Wielwijk Fietst!</i>
<b>EU-programma</b>	INTERREG 4B – Noord West Europa.
<b>deelnemers</b>	Manchester (UK), Frankfurt (DE), Genk (BE), Offenbach (DE), Pirmasens (DE), district of Strathclyde (UK), Region Pays de la Loire (FR).
<b>onderwerp</b>	<i>Improving Connectivity and Mobility Access</i> : vernieuwende en duurzame projecten ter bevordering van de mobiliteit voor specifieke doelgroepen.
<b>activiteiten en resultaten</b>	<p><i>In 2008 kreeg de gemeente Dordrecht een subsidie om het langzame verkeer, fietsen in het bijzonder, in de krachtwijk Wielwijk in de breedste zin van het woord te stimuleren.</i> Zowel met communicatie, het organiseren van en aansluiten bij bestaande activiteiten en het verbeteren van de verkeersinrichting van de wijk. Het project richtte zich niet alleen tot het bevorderen van 'het fietsen'. Ook andere vormen van langzaam verkeer, zoals wandelen of scootmobielen, werden bij het project betrokken.</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. <i>De gemeente heeft</i> samen met de bewoners en de Dordtse Welzijnsorganisatie veel aandacht gegeven aan het bevorderen van het fietsen en het fietsgebruik in Wielwijk. Aanknopingspunten waren verkeersveiligheid, bereikbaarheid, duurzaamheid, maatschappelijke participatie, gezond bewegen, educatie en vrijetijdsbesteding.</li> <li>2. Er is een fietsclub opgericht.</li> <li>3. Onder het motto van 'Op de fiets wordt je wereld groter!' is een pakket van acties opgesteld voor het verbeteren van de fietsvaardigheid van allochtonen en kinderen: fietslessen, opleiding tot fietscoach, een fietsmaatjesproject en een fietsclub.</li> <li>4. In samenwerking met de Fietsersbond werd een plan opgesteld ter verbetering van de verkeersveiligheid in de wijk.</li> <li>5. In samenwerking met het woonzorgcomplex in de wijk en de VVN werden er scootmobiel-lessen en de trainingen 'mobiliteit voor ouderen' gegeven.</li> <li>6. Voor de drie basisscholen en twee peuterspeelzalen in Wielwijk werd samen met 'School Op SEEF' een educatief programma opgesteld.</li> <li>7. In samenwerking met 'Fietsen scoort!' werden werkgevers en werknemers gestimuleerd vaker de fiets te pakken naar het werk. Een 'tag' registreert het aantal keer dat een werknemer naar het werk fietst. Elke rit levert 'trappers' op waarmee je artikelen kan bestellen in de Trappers Webshop.</li> <li>8. Ieder jaar werden er tal van fietsactiviteiten georganiseerd in de wijk. Hiervan is een documentaire gemaakt (te bekijken op YouTube) waarin zes onderdelen uit het project zijn belicht: <ul style="list-style-type: none"> <li>- een 'fietsenschouw' waar de verkeersknelpunten in de wijk worden getoond</li> <li>- de 'Energieke Groen &amp; Fietsdag'</li> <li>- het educatieve programma 'School op SEEF'</li> <li>- fietslessen voor allochtone vrouwen</li> <li>- een 'Fiets sportdag'</li> <li>- de opening van de tentoonstelling 'De Fietsvriendelijke Wijk' met een avond waar bewoners kunnen meedenken over de ideale routes in Wielwijk.</li> </ul> </li> </ol>
<b>Looptijd</b>	2008 – 2012
<b>EU-bijdrage</b>	€ 300.000 (voor Dordrecht)
<b>informatie</b>	<a href="http://cms.dordrecht.nl/dordt/buurt-leefbaarheid/wielwijk-fietst/projectplan-2010?waxtrapp=yapmhXsHaKIptBgBHuExF">http://cms.dordrecht.nl/dordt/buurt-leefbaarheid/wielwijk-fietst/projectplan-2010?waxtrapp=yapmhXsHaKIptBgBHuExF</a> <a href="http://www.icma-mobilife.eu/">http://www.icma-mobilife.eu/</a> E.A. Peereboom, (078) 770 4789 (afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling)

<b>Project</b>	<i>Eindhoven: CARMA</i>
<b>EU-programma</b>	IEE / STEER.
<b>deelnemers</b>	Göteborg (SE), Parma (IT), Riga (LV), Budapest (HU), London-Kensington & Chelsea (UK).
<b>onderwerp</b>	De naam CARMA staat voor <i>Cycling Awareness Raising and MArketing</i> . De extra middelen uit Brussel komen de marketing van de fietsvoorzieningen in Eindhoven ten goede. Doel is om meer mensen op de fiets van en naar het centrum en hun werk te laten komen.
<b>activiteiten en resultaten</b>	<p>De Europese communicatie en marketingacties starten met het in beeld brengen van kansrijke fietsdoelgroepen. Geanalyseerd wordt welke belemmeringen zij ervaren. Vervolgens worden praktische oplossingen en voorzieningen ontwikkeld en aangeboden die hun beperkingen moeten wegnemen. In Eindhoven gaat het om:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Opschaling van OV-fiets (elektrische OV-fiets)</li> <li>2. Rondje Eindhoven</li> <li>3. Leenbuggy's en lockers</li> <li>4. Fiets-en-Win</li> <li>5. Mobility Coaching en V5N4</li> <li>6. Fietskaart voor studenten, nieuwe werknemers en nieuwe inwoners</li> <li>7. Buiten Beter App voor fietsopmerkingen</li> <li>8. Project doorstroming bij verkeerslichten (nog te initiëren)</li> <li>9. Cycling Challenge tijdens de mobiliteitsweek</li> <li>10. Handboek Cycling Challenges</li> <li>11. Monitoring en evaluatie van fietsprojecten.</li> </ol> <p>Deze projecten zouden zonder CARMA-inzet niet of slechts deels of veel later van de grond zouden zijn gekomen. De EU-projectplanning is 'heilig' en wordt succesvol ingezet als een stok achter de deur om de uitvoering op tempo te houden en de evaluatie van beleid en activiteiten serieus te nemen.</p> <p>Vereiste samenwerking met interne en externe partners leidt tot snellere en betere maatschappelijke en politieke verankering.</p> <p>Marketingbenadering vanaf het begin van een project is niet alleen om het 'product te verkopen' maar draagt ook bij aan een beter product.</p>
<b>Looptijd</b>	2010 - 2013
<b>EU-bijdrage</b>	€ 240.000 (voor Eindhoven)
<b>informatie</b>	<a href="http://www.eindhoven.nl/web/show/id=750160">http://www.eindhoven.nl/web/show/id=750160</a> <a href="http://www.cyclingcarma.com">www.cyclingcarma.com</a> Bas Braakman, (040) 238 6002

<b>Project</b>	<b>Groningen: CHAMP</b>
<b>EU-programma</b>	IEE / STEER.
<b>deelnemers</b>	Orebro (SE), Burgos (ES), Bolzano (IT), Edinburgh (UK), Ljubljana (SI), en Kaunas (LT).
<b>onderwerp</b>	Verbetering van het fietsklimaat, verspreiding succesvoorbeelden. Het CHAMP-project bundelt de kennis van 7 steden die verdere stappen willen zetten in verbetering van het fietsklimaat. CHAMP geeft hen de gelegenheid ideeën en ervaringen uit te wisselen. Zo kunnen ze hun eigen beleid optimaliseren en wordt het fietsen in hun stad nog veiliger en aantrekkelijker.
<b>activiteiten en resultaten</b>	<p>Het CHAMP-consortium ontwikkelt een instrument om fietsbeleid te evalueren op basis van twee elementen: een zelf-analyse en een beoordeling door collega's. Het instrument moet steden toelaten om een 'gap-analyse' uit te voeren: "waar sta ik tegenover waar wil ik staan". Op basis daarvan kan vervolgens een actieplan tot stand komen met meetbare doelstellingen voor het verder verbeteren van het fietsbeleid.</p> <p>CHAMP voorziet ook voor elke stad unieke ervaringsgerichte opleidingsmogelijkheden in één van de andere deelnemende steden. Daarbij gaat speciale aandacht naar de zwakke plekken in het fietsbeleid van de bezoekende stad. Dit uitwisselingsprogramma wordt ook opengesteld voor een beperkt aantal steden buiten het project.</p> <p>In 2012 zijn onderlinge werkbezoeken gedaan, waarbij sterkten en zwakten zijn beoordeeld, met adviezen voor verdere verbeteringen. Groningen zet in op:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Promotie en marketingactiviteiten: bijvoorbeeld de productie van een plattegrond met alle fietsroutes naar ziekenhuizen, universiteiten, parken, etc.</li> <li>2. Planning en ontwikkeling: creatieve oplossingen voor het fietsparkeerprobleem in de binnenstad en bij het hoofdtreinstation en stimulering van het gebruik van een verkeerluwe fietsroute naar de universiteitscampus.</li> </ol> <p>CHAMP zal strategische aanbevelingen formuleren over het ontwikkelingsproces van fietsbeleid in steden, alsook methodes om het oorspronkelijk elan te behouden en te versterken.</p>
<b>Looptijd</b>	2011 – 2014
<b>EU-bijdrage</b>	ca. € 100.000 (voor Groningen)
<b>informatie</b>	<a href="http://www.champ-cycling.eu/en/The-Champs/Groningen/Dutch/Groningen-local-NL/">http://www.champ-cycling.eu/en/The-Champs/Groningen/Dutch/Groningen-local-NL/</a> Jaap Valkema , (050) 367 8111

<b>Project</b>	<b><i>Middelburg: Bike Friendly Cities</i></b>
<b>EU-programma</b>	INTERREG 4A / Twee Zeeënprogramma.
<b>deelnemers</b>	Provincie Zeeland (NL), Cambridgeshire (GB), Southend-on-Sea (GB), Sustrans (GB), Boulogne sur Mer (FR), Neufchâtel-Hardelot, (F), Mobiel Kortrijk (BE).
<b>onderwerp</b>	Verbetering van lokaal fietsklimaat door verbetering van het fietsbeleid, de fietsinfrastructuur en de fietscultuur.
<b>activiteiten en resultaten</b>	<p>De activiteiten zijn gericht op het verbeteren van de fietsvriendelijkheid van de stad. De kennis en ervaring van de acht partners uit Nederland, België, Frankrijk en Groot-Brittannië wordt hiervoor door elke stad gebruikt. Elke partner heeft zijn eigen deelprojecten en doet zijn voordeel met de uitwisseling van kennis en ervaring. Er worden verbanden gelegd met andere beleidsterreinen als vervoer, economie, toerisme, duurzaamheid en gezondheid. Ook wordt een aantal vernieuwende en goedkope oplossingen getest en geëvalueerd, zoals het omvormen van bestaande autowegen tot fietsinfrastructuur die uitsluitend of hoofdzakelijk is bedoeld voor fietsers, het aanleggen van een centrum-fietsring om verkeersstromen te reguleren en het opzetten van "cycle hubs" met allerlei voorzieningen voor fietsers. Deze praktische maatregelen zullen vergezeld gaan van bewustwordingscampagnes voor het grote publiek.</p> <p>Drie activiteiten staan centraal:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• de ontwikkeling van integrale fietsstrategieën</li> <li>• de ontwikkeling en demonstratie van fietsvriendelijke concepten</li> <li>• bewustmaking en scheppen van een fietscultuur</li> </ul> <p>In Middelburg gaat het v.w.b. de fietsvriendelijke concepten om vier onderdelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Verbetering van de fietsroutes naar, in en om de binnenstad.</li> <li>2. Verbetering van de fietsparkeervoorzieningen in de binnenstad.</li> <li>3. Realisatie van een Cycle Hub / Onthaalparkeerkamer' Transferium Oost.</li> <li>4. Realisatie van ontbrekende schakels vanuit Middelburg naar het buitengebied.</li> </ol> <p>Stand van zaken maart 2013: Een aantal infraprojecten is al uitgevoerd, andere zijn in voorbereiding. De integrale fietsstrategie is in concept gereed.</p>
<b>Looptijd</b>	2011 - 2014
<b>EU-bijdrage</b>	ca. € 2.000.000 (voor Middelburg)
<b>informatie</b>	<a href="http://www.middelburg.nl/Actueel/Projecten/Europese_projecten/Bike_Friendly_Cities">http://www.middelburg.nl/Actueel/Projecten/Europese_projecten/Bike_Friendly_Cities</a> <a href="http://nieuws.zeeland.nl/provinciewerk/2012/120215/fietsen">http://nieuws.zeeland.nl/provinciewerk/2012/120215/fietsen</a> Rob Kösters, (0118) 675 318

<b>Project</b>	<b><i>Regio Twente: KonRad</i></b>
<b>EU-programma</b>	INTERREG 4A – Nederland-Duitsland.
<b>deelnemers</b>	Grafschaft Bentheim (DE).
<b>onderwerp</b>	'Konzeptstudie Radschnellwege' (KonRad): onderzoek naar grensoverschrijdende fietssnelweg(en) tussen Regio Twente en Landkreis Bentheim.
<b>activiteiten en resultaten</b>	<p>Hoofdactiviteit is het uitvoeren van een strategische studie naar de kansen en mogelijkheden voor een grensoverschrijdende fietssnelweg. Onderzocht is, c.q. in hoeverre het Nederlandse concept van fietssnelwegen ook kan worden toegepast in Duitsland. En wat daarbij kansrijke relaties kunnen zijn. Het plangebied strekt zich uit over de gehele Landkreis Grafschaft Bentheim en het gebied van de regio Twente ten noordoosten van de lijn Enschede - Hengelo - Almelo - Hardenberg. De studie start met een beschrijving van het fietsbeleid in Nederland en Duitsland, doelen en criteria van fietssnelwegen en ontwerprichtlijnen voor fietsvoorzieningen in beide landen. De kern van de studie bestaat vervolgens uit:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. analyse verkeersrelaties in het gebied en fietspotentieel</li> <li>2. vaststellen criteria voor (netwerk) van fietsroutes en fietssnelwegen</li> <li>3. opstellen netwerk (vaststellen kansrijke relaties in het fietsnetwerk)</li> <li>4. multicriteria analyse (confrontatie criteria – netwerk)</li> <li>5. prioritering/selectie 3 meest kansrijke relaties</li> </ol> <p>In de studie is aandacht voor de vraag hoe in het grensgebied van Regio Twente het hoogwaardig fietsnetwerk Twente, waarvan de fietssnelweg F35 (Nijverdal, Wierden, Almelo, Borne, Hengelo en Enschede, met zijtakken naar Vriezenveen en Oldenzaal) onderdeel uitmaakt, zou kunnen aansluiten op een fietsroute oostwaarts naar Landkreis Bentheim en daar ook met dezelfde kwaliteit zou kunnen worden uitgevoerd.</p> <p>Resultaat van de studie: een definitie van enkele kansrijke routes. Voor drie routes is een globale uitwerking gemaakt.</p>
<b>Looptijd</b>	1-1-2012 tot 1-2-2013
<b>EU-bijdrage</b>	ca. € 12.000 (voor Regio Twente)
<b>informatie</b>	<a href="http://www.grafschaft-bentheim.de">http://www.grafschaft-bentheim.de</a> Marjolein van der Haar (053) 487 6792 (6722)



<b>Project</b>	<b><i>Utrecht: CIVITAS Mimosa</i></b>
<b>EU-programma</b>	RTD Framework Programme
<b>deelnemers</b>	Utrecht (NL), Bologna (I), Funchal (PT), Gdansk (PL), Tallinn (EST)
<b>onderwerp</b>	Het CIVITAS initiatief helpt steden om een duurzaam, schoon en energiebesparend transport systeem te realiseren door het implementeren en evalueren van een ambitieuze mix van technische oplossingen en slimme beleidsmaatregelen.
<b>activiteiten en resultaten</b>	In Utrecht zijn een dertigtal projecten in het kader van CIVITAS uitgevoerd. Aansprekende projecten waren de introductie van de elektrische Cargohopper (goederendistributie in de Utrechtse historische Binnenstad) en de elektrische bierboot (goederendistributie voor horecaondernemingen per boot). Ook voor de fiets zijn verschillende projecten uitgevoerd, zoals het stimuleren van de leenfiets, het realiseren van tijdelijke stallingvoorzieningen in het stationsgebied, het verkeersveiligheidslabel voor basisscholen en mobiliteitsmanagement bij werkzaamheden.
<b>Looptijd</b>	2008 - 2013
<b>EU-bijdrage</b>	€ 1.000.000 (voor Utrecht)
<b>informatie</b>	<a href="http://www.utrecht.nl">www.utrecht.nl</a> (Internationale Zaken / CIVITAS) of <a href="http://www.civitas-initiative.eu">http://www.civitas-initiative.eu</a> Ruud Ditewig, (030) 286 3711

<b>Project</b>	<b><i>Utrecht: GO PEDELEC!</i></b>
<b>EU-programma</b>	IEE / STEER.
<b>deelnemers</b>	Graz (AT), Stuttgart (DE), Napels (IT), Miskolc (HU).
<b>onderwerp</b>	Bevordering van het gebruik van elektrische fietsen door het geven van voorlichting en het laten kennismaken met elektrische fietsen van consumenten en beleidmakers. Het <i>Go Pedelec</i> -project kent drie centrale doelgroepen: gebruikers en potentiële gebruikers van elektrische fietsen, fietshandelaren en -herstellers en beslissers en verkeersplanners op gemeentelijk niveau.
<b>activiteiten en resultaten</b>	<p>Er zijn Road Show Informatiedagen gehouden in de deelnemende steden. Gedurende een week:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• konden mensen op een testparcours met een steile helling kennismaken met het fietsen op de elektrische fiets</li> <li>• werd er techniek-voorlichting gegeven aan fietsdetailhandel</li> <li>• werden er werkgroepen georganiseerd voor stedelijke beslissers en verkeersplanners gericht op kennisverspreiding en -uitwisseling.</li> </ul> <p>Daarnaast werden ook lokale proefprojecten gerealiseerd met fietsoplaadpunten, fietsparkeergelegenheid, fietshuursystemen, e.d. Gaandeweg werd in meerdere landen de nadruk gelegd op de doelgroepen woon-werkverkeer en toerisme. Er zijn bedrijven benaderd en die werknemers op proef een elektrische fiets gaven. Circa 20% van deze werknemers heeft ook daadwerkelijk een elektrische fiets aangeschaft.</p> <p>Ook is een netwerk van deskundigen in de verschillende landen opgebouwd. Tenslotte is er ook een handboek geschreven over allerlei aspecten van elektrische fietsen: de markt, de techniek, de handel, de promotie, de voorzieningen, de regelgeving e.d.</p>
<b>Looptijd</b>	2010 – 2012
<b>EU-bijdrage</b>	€ 1.400.000 (voor Utrecht)
<b>informatie</b>	<a href="http://www.gopedelec.nl">http://www.gopedelec.nl</a> <a href="http://dedhost-s-149.sil.at/gopedelec-nl/">http://dedhost-s-149.sil.at/gopedelec-nl/</a> Ruud Ditewig, (030) 286 3711

<b>Project</b>	<b>Utrecht: SEGMENT</b>
<b>EU-programma</b>	IEE / STEER.
<b>deelnemers</b>	Hounslow (UK), Athene (GR), Gdynia (PL), München (DE), Sofia (BG), Almada (PT), University of Aberdeen (UK), EPOMM (European Platform on Mobility Management).
<b>onderwerp</b>	Gerichte beïnvloeding van vervoerwijzekeuze op basis van doelgroepsegmentatie en marketingbenadering in het kader van mobiliteitsmanagement: doorbreken gewoontegedrag op sleutelkeuzemomenten.
<b>activiteiten en resultaten</b>	<p>Utrecht richt zich op drie doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• kinderen die voor het eerst naar de basisschool gaan en hun ouders</li> <li>• nieuwe werknemers (in de hele provincie Utrecht)</li> <li>• nieuwe en verhuisde inwoners</li> </ul> <p>Van april tot oktober 2012 voerden de gemeente Utrecht en &amp;Morgen campagnes op maat uit voor mensen voor wie op dat moment hun leven verandert. Omdat zij nieuwe inwoner zijn of binnen Utrecht verhuisd zijn. Omdat zij in de regio Utrecht met een nieuwe baan zijn begonnen. Of omdat hun kind voor het eerst naar school gaat. Reisgewoontes moeten dan worden (her-)overwogen. Voorafgaand aan deze campagne is in 2010 een grootschalige enquête over reisgedrag onder Utrechters gehouden. In totaal ontvingen 6700 nieuwe en verhuisde Utrechters, 2000 nieuwe basisschoolleerlingen en zo'n 100 nieuwe werknemers een mailing als onderdeel van de campagne.</p> <p>Ruim 7.300 inwoners die in Utrecht zijn komen wonen of binnen de stad zijn verhuisd, ontvingen deze zomer een fietsplattegrond met begeleidende brief op hun nieuwe adres. Op de speciale actiewebsite <a href="http://www.utrechtfietsstad.nl">www.utrechtfietsstad.nl</a> konden de ontvangers de op de plattegrond weergegeven aanbiedingen downloaden.</p> <p>Voor nieuwe medewerkers van Utrechtse bedrijven is in het kader van de al bestaande campagne Rij2op5 een speciaal E-bike-aanbod gemaakt, met bijpassende communicatiemiddelen. Helaas bleken er tijdens de actieperiode weinig nieuwe werknemers te worden aangenomen, zodat er weinig effect te bereiken viel.</p> <p>Met behulp van een actiesite, een verkeersmemoryspel en prijzen heeft de gemeente geprobeerd het fietsen en lopen naar school te stimuleren.</p>
<b>Looptijd</b>	2010 – 2013
<b>EU-bijdrage</b>	€ 174.000 (voor Utrecht)
<b>informatie</b>	<a href="http://www.utrecht.nl/segment">http://www.utrecht.nl/segment</a> <a href="http://www.segmentproject.eu/">http://www.segmentproject.eu/</a> <a href="http://www.verkeerskunde.nl/segment">http://www.verkeerskunde.nl/segment</a> Mark Degenkamp (030) 286 3747

<b>Project</b>	<b><i>Utrecht: URB-AL</i></b>
<b>EU-programma</b>	EuropeAid - URB-AL
<b>deelnemers</b>	Utrecht (NL), Stuttgart (D), Graz (A), Region Bizkaia (E), Leon (Nicaragua), Barranquilla (Colombia), Rio Claro, Rio de Janeiro, en Florianopolis (Brazilië). Utrecht was de coördinerende stad voor dit netwerk.
<b>onderwerp</b>	URB-AL is een netwerk van steden in Europa en Latijns Amerika die in allemaal het fietsbeleid in het verkeer- en vervoerbeleid integreren.
<b>activiteiten en resultaten</b>	Fase a was kennisuitwisseling. Iedere stad heeft een verkeer- en vervoerplan gemaakt waarin het fietsbeleid geïntegreerd was. In fase b zijn met EU subsidie voorbeeldprojecten gerealiseerd. In Utrecht zijn de stedelijke- en regionale fietsplattegronden gerealiseerd, een stallingfolder, buurtstallingen en fietsbewegwijzering. In 2013 wordt het project geëvalueerd.
<b>Looptijd</b>	2002 - 2013
<b>EU-bijdrage</b>	€ 350.000 (voor Utrecht)
<b>informatie</b>	www.urbalcylinginfo.org Ruud Ditewig, (030) 286 3711

<b>Project</b>	<b><i>Venlo: E-Bike netwerk</i></b>
<b>EU-programma</b>	INTERREG 4A – Nederland-Duitsland.
<b>deelnemers</b>	Regio Venlo, gemeente Venlo, Stad Geldern, Stadt Straelen, Stadt Nettetal.
<b>onderwerp</b>	Grensoverschrijdend netwerk van oplaadpunten voor E-bikes.
<b>activiteiten en resultaten</b>	Met het oog op de vergrijzing wil de regio het grensgebied tussen Venlo en Geldern promoten als E-bike vriendelijke fietsregio, zodat er voor senioren toeristische meerwaarde ontstaat in dit grensoverschrijdende gebied. Na inventarisatie van bestaande service, verhuur- en oplaadpunten wordt een promotie- en communicatieplan gemaakt om dit E-bikenetwerk onder de aandacht te brengen. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande communicatiekanalen en het bestaande bewegwijzerde fietsroutenetwerk in het grensgebied. In samenwerking met toerisme- en horecabedrijven wordt ook gekeken naar 'Bett & Bike' en 'Fietsers Welcome' concepten.
<b>Looptijd</b>	voorjaar 2012
<b>EU-bijdrage</b>	€ 13.000 (voor Venlo)
<b>informatie</b>	<a href="http://www.euregio-rmn.de/euregio-foederungen/interreg-iv-a/rahmenprojekte/massnahmenbereich-2.html">http://www.euregio-rmn.de/euregio-foederungen/interreg-iv-a/rahmenprojekte/massnahmenbereich-2.html</a> Bart Geurts (077) 359 6442

<b>Project</b>	<b>Zwolle: MOBILE2020</b>
<b>EU-programma</b>	IEE / STEER.
<b>deelnemers</b>	Eenzijds steden in 11 Centraal-Europese landen (doelgroep) en anderzijds 5 erkende fietssteden uit Nederland, Duitsland, Denemarken, Zweden en Italië.
<b>onderwerp</b>	Deskundigheidsbevordering over lokaal fietsbeleid in steden in 11 Centraal-Europese landen.
<b>activiteiten en resultaten</b>	<p>Dit project het tot doel om, aan de hand van goede praktijkvoorbeelden uit ervaren fietssteden, beginnende fietssteden in Centraal Europa te helpen om het aandeel fietsgebruik te verhogen. Het gaat vooral om deskundigheidsbevordering, netwerkvorming en kennisverspreiding. Activiteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Oprichten nationale fietsverkeer-werkgroepen in de verschillende lidstaten waarin kennis wordt uitgewisseld en verspreid, zodat ook op langere termijn de ontwikkelingen zich doorzetten.</li> <li>2. Organiseren van (internationale) workshops, seminars en studie-bezoeken aan voorbeeldsteden.</li> <li>3. Vertalen van richtlijnen voor fietsverkeer naar specifieke Centraal-Europese contexten.</li> <li>4. Schrijven van een handboek voor het opzetten van fietsbeleid in beginnende Centraal-Europese steden.</li> <li>5. Organiseren van nationaal congres over fietsbeleid in deelnemende Centraal-Europese landen.</li> </ol> <p>In september 2012 zijn deelnemers uit Centraal-Europese steden een week lang op werkbezoek geweest in Zwolle.</p>
<b>Looptijd</b>	Mei 2011 – mei 2014
<b>EU-bijdrage</b>	? (voor Zwolle)
<b>informatie</b>	<a href="http://www.mobile2020.eu/about.html">http://www.mobile2020.eu/about.html</a> Willem Bosch, (038) 498 2765

### 3 Lessen en ervaringen Europese fietsprojecten

In dit hoofdstuk staan puntsgewijs de lessen en ervaringen centraal zoals die zijn opgedaan tijdens de voorbereiding en uitvoering van de projecten. Europese (fiets) projecten verschillen met 'gewone' Nederlandse fietsprojecten, niet alleen door de samenwerking met andere Europese landen, maar ook door uitgebreide administratieve eisen en andere zaken. Dit hoofdstuk is mede gebaseerd op de presentaties zoals die zijn gegeven tijdens de eerdergenoemde Fietsberaadbijeenkomst.

#### 3.1 Kansen en positieve effecten van Europese fietsprojecten

Europese (fiets)projecten bieden *kansen* om:

- Te verbinden.
- Te experimenteren en te ontwikkelen.
- Te innoveren – nieuwe product-markt combinaties.
- Medewerkers te inspireren en te motiveren.
- Te investeren en extra middelen te genereren.
- Kennis uit te wisselen.
- Te netwerken en invloed uit te oefenen.
- Te zorgen voor uitvoeringsdruk. "Europa wacht niet".
- Bestuurders en de stedelijke ambities te profileren.

*Positieve effecten* van deelname aan Europese fietsprojecten zijn:

- Inhaalslag bij uitvoering van projecten.
- Net iets meer dan gebruikelijk kunnen doen.
- Verrassend en vernieuwend mogen en kunnen zijn.
- Positionering en profilering van de stad en/of regio in Europees verband.
- Reputatiemanagement als een voorloper / vernieuwer.
- Internationaal concurrerend.
- Biedt toegang tot (nieuwe) kennis en peer reviews.

#### 3.2 Aandachtspunten bij de voorbereiding en uitvoering

Aandachtspunten voor de voorbereidingsfase

- Bepaal eerst zelf wat je als gemeente wilt bereiken, eventueel in samenwerking met kennisinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen.
- Koppel dan de eigen prioriteiten aan de EU-doelen (programma's en fondsen).
- Oriënteer je op mogelijkheden (via netwerken, studiedagen, partner searches, nationale contactpunten, andere meer ervaren partijen, ...).
- Zie meedoen in Europa als een meerjareninvestering.
- Begin simpel en doe eerst ervaring op met alle facetten van Europese projecten (coördinatie, procedurele verplichtingen, financiële en inhoudelijke verantwoordingen).
- Zorg voor een parallelle timing van project en uitvoering van stedelijke/regionale plannen.

- Zorg al in een vroeg stadium, bij aanvang van projectuitwerking, voor politieke dekking voor personele capaciteit en harde investeringen.

#### Aandachtspunten voor de projectformuleringsfase

- Tijd, geld begroten.
- Inhoud, management & administratie organiseren.
- Maak een stappenplan: welke stappen moet je zetten om je doelen te bereiken
- Maak een tijdsplanning: wat, wanneer wordt uitgevoerd en uitgegeven (bestedingsprognoses, zeer moment gebonden)
- Duidelijke afspraken intern en met projectpartners: wie doet wat en wanneer?

#### Aandachtspunt bij indiening

- Wachten en ..... bij groen licht 'gereed zijn' om te starten.

#### Aandachtspunt bij uitvoering projectmanagement EU project

Dit betreft allround project- en programmamanagement van initiatief tot nazorg (kennis borgen, implementatie in de organisatie, financiële eindverantwoording).

#### Projectniveau:

- interne en externe werkgroep
- intensieve projectadministratie
- voortgangsrapportages / deadlines
- monitoren / evalueren

#### Programma niveau:

- gezamenlijke rapportages
- Joint Activity Teams / partner bijeenkomsten
- uitwisselingsprojecten

Zorg voor de borging van inhoudelijke en organisatorische kennis en processen in de gemeente/organisatie.

#### *Tot slot*

- Een project van idee tot afronding en betaling loopt over een termijn van jaren (1 jaar van idee t/m indiening + 3 jaar voor uitvoering + 1 jaar voor totale afwikkeling).
- Geen draagvlak en / of geen raakvlak: Niet doen!
- Communiceer naar gemeenteraad en burger.
- 'Gebruik' en positioneer je bestuurder.
- Bouw kennis op en leg die vast.

## 4 Toekomst

De mogelijkheden om de samenwerking op fietsgebied op te zoeken in Europees verband, blijft ook na 2013 bestaan met het nieuwe kaderprogramma Horizon 2020.

Horizon 2020 is het nieuwe Europese financieringsprogramma voor onderzoek en innovatie, dat de opvolgers van bestaande onderzoek- en innovatiefinancieringen, zoals het Zevende kaderprogramma, samenbrengt in één programma. Met een voorgesteld budget van 70,2 miljard euro moet Horizon 2020 het makkelijker maken voor onderzoekers, overheden, bedrijven en andere instellingen om financiering te verkrijgen en om goede ideeën op de markt te brengen in de periode 2014-2020.



### 4.1 Programmastructuur Horizon2020

In grote lijnen is het nieuwe programma erop gericht om de Europese financiering van onderzoek- en innovatieprojecten eenvoudiger te maken dan tot nu toe het geval is. Deze vereenvoudiging is zowel in de programmastructuur als in de regels voor deelname terug te vinden. Horizon 2020 richt zich op drie prioriteiten met Europese meerwaarde:

- Excellent Scienc (24,4 miljard Euro),
- Industrial Leadership (17 miljard Euro) en
- Societal Challenges (29,7 miljard Euro).

De grootste kansen voor het opstarten van Europese fietsprojecten liggen bij het speerpunt Societal Challenges. Dit deelprogramma brengt hulpmiddelen en kennis samen op uiteenlopende gebieden en disciplines om gehoor te geven aan de beleidsprioriteiten van Europe 2020. De onderscheiden uitdagingen voor Europa zijn hierbij:

- Health, demographic change and well-being;
- Food security, sustainable agriculture and forestry, marine and maritime and inland water research, and the bio-economy;
- Secure, clean and efficient energy;
- Smart, green and integrated transport;
- Climate action, environment, resource efficiency and raw materials;
- Europe in a changing world - inclusive, innovative and reflective societies;
- Secure societies - protecting freedom and security of Europe and its citizens.



Het onderdeel *smart, green and integrated transport* heeft een budget van 5,8 miljard euro. Voor fiets liggen hier de meeste kansen. Daarnaast zijn er nog relaties met andere onderdelen zoals '*secure, clean and efficient energy*'.

Het onderdeel *Smart, green and integrated transport* heeft de volgende aanknopingspunten voor Europese fietsprojecten:

- *Resource efficient transport* over onder andere schone voertuigen en slimme infrastructuur en diensten;
- *Better mobility, less congestion, more safety* over onder andere reductie van congestie en verbeteren van de mobiliteit;

De kunst is om op een slimme manier de krachten te bundelen om op tijd te kunnen reageren op de calls die komen gaan en daarmee de kansen te verzilveren op het gebied van fiets. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van bestaande netwerken zoals het polisnetwork en de ervaringen van eerdere Europese fietsprojecten zoals die eerder in deze notitie staan beschreven.

Meer informatie: <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/deelnemen-aan-horizon-2020>